

Data publikacji: 12.11.2014

Autor: Bogdan Leszczuk

Postawa miłości w powołaniu nauczyciela

Szczególnie ważnymi wartościami w zawodzie nauczyciela są: miłość, sprawiedliwość, prawdomówność, odpowiedzialność, profesjonalizm i patriotyzm. I chociaż brzmią dzisiaj nieco inaczej, nadal są aktualne i niezbędne w pracy nauczyciela.

Nauczycielu dobry, prawdę czyń w miłości – Stefan Kardynał Wyszyński. Powyższe słowa odnoszą się przede wszystkim do tych nauczycieli, dla których postawa miłości odgrywa ważną i istotną rolę w ich powołaniu i codziennej, żmudnej pracy dydaktycznej i wychowawczej. Takiego nauczyciela w starożytności określano mianem Mistrza. Jego zadaniem było pielęgnowanie w uczniu podstawowych wartości ludzkich – dobra, prawdy i piękna.

Wartościom tym hołduje nauczyciel, dzieląc się swoją wiedzą z uczniami. Marcelina Darowska – wybitna postać polskiej i europejskiej pedagogiki przełomu XIX i XX w. uczyła nauczycieli, że *wychowanie to dzieło miłości*. Dzisiejsza młodzież bardziej niż kiedykolwiek jej potrzebuje.

Na to, że nauczanie i wychowanie jest dziełem mądrej nauczycielskiej miłości zwrócił także uwagę Jan Paweł II, cytując II Sobór Watykański, *Szkoła mocą swego posłannictwa kształtuje władze umysłowe, rozwija zdolność wydawania sądów, wprowadza w dziedzictwo kultury wytworzonej przez przeszłe pokolenia, kształci zmysły, wartości, sprzyja wzajemnemu zrozumieniu, stwarzając przyjazne współżycie wśród wychowanków różniących się charakterem czy pochodzeniem*.

A więc istotą bycia nauczycielem jest nie tylko dostarczanie uczniowi informacji, ale przede wszystkim wychowanie poprzez osobowy kontakt nauczyciela i wychowawcy z uczniem. Fundamentem wychowania jest obdarowywanie miłością, bo tylko ona tworzy właściwe warunki dla rozwoju uczniów. Zapewne dlatego właśnie Jan Paweł II w homilii wygłoszonej 14 czerwca 1999 r. w Łowiczu mówił do nauczycieli:

... drodzy nauczyciele i wychowawcy. Podjęliście się wielkiego zadania przekazywania wiedzy i wychowania (...). Młodzi was potrzebują. Oni poszukują

wzorców, które byłyby dla nich punktem odniesienia (...), domagają się od was przykładu życia. Trzeba abyście byli dla nich przyjaciółmi, wiernymi towarzyszami i sprzymierzeńcami w młodzieńczej walce. Pomagajcie im budować fundamenty pod ich przyszłe życie ... .

Nauczyciel odgrywa więc szczególną rolę w procesie wychowawczego kształtowania młodego człowieka. Powinien posiadać więc szczególne przymioty: miłość, głębię życia duchownego, rzetelną wiedzę, szacunek dla prawdy, bezinteresowność, odpowiedzialność, optymizm życiowy, punktualność itd. Jak widać elementów kultury bycia i działania jest wiele.

Już w starożytnych Chinach Konfucjusz podkreślał wyjątkową rolę nauczyciela mówiąc: *Kto zdobyłą wiedzę pielęgnuje, a nową bez ustanku zdobywa, ten może być nauczycielem.* Wychowanie i nauczanie jest więc nie tylko pewnym oddziaływaniem na świat zewnętrzny, na innych ludzi, ale także osobową demonstracją samego nauczyciela, tworzeniem nowych, kolejnych młodych pokoleń. Na co zwrócił także uwagę Jan Zamoyski (1595 r.) mówiąc: *Takie Rzeczypospolite będą, jakie ich młodzieży chowanie.*

A więc nauczyciel kierujący się miłością i mądrością, winien być także obrońcą i krzewicielem prawdziwych wartości moralnych, narodowych i obywatelskich.

Powołanie nauczycielskie wymaga umiejętności rozumienia miłości do ucznia, przy jednoczesnym zachowaniu autorytetu. Dlatego szczególnie ważne w zawodzie nauczyciela są wartości moralne, wpisane w historię etyki nauczycielskiej. To one są składowymi elementami etyki zawodowej nauczyciela. Normują je co prawda liczne formalne dokumenty takie jak: Karta Nauczyciela, opracowana przez Międzynarodówkę Edukacyjną i zatwierdzona przez Związek Nauczycielstwa Polskiego „Deklaracja w sprawie etyki zawodu nauczyciela”, zalecenia dotyczące Sytuacji Personelu Nauczającego przyjęte przez UNESCO i wiele innych.

Ale tak naprawdę sam nauczyciel decyduje o tym, czy stara się rozumieć ucznia, czy wczuwa się w jego położenie, czy przekazuje mu rzetelną wiedzę niezbędną do twórczego życia w społeczeństwie.

Szczególnie ważnymi wartościami w zawodzie nauczyciela są: miłość, sprawiedliwość, prawdomówność, odpowiedzialność, profesjonalizm i patriotyzm. I chociaż brzmiały dzisiaj nieco inaczej, nadal są aktualne i niezbędne w pracy nauczyciela.

MIŁOŚĆ jako wartość uniwersalna

Nauczyciel powinien lubić dzieci – pisali o tym najwybitniejsi pedagodzy. W 1912 r. J. W. Dawid opublikował rozprawę „O duszy nauczycielstwa”. W której pisał:

Miłość dusz jest źródłem entuzjazmu, wiary w swe powołanie, siły w pracy, jest też tajemnicą główną powołania, wyjaśnieniem faktu, że w życiu człowieka momentem, który o życiu tym decyduje jest nauczyciel. Podobne poglądy prezentował Janusz Korczak, potwierdził je także ofiarą życia. Kochać to znaczy akceptować odmiennosc uczniów – także niepełnosprawnych, z którymi kontakt z rówieśnikami daje poczucie własnej wartości, nobilituje ich społecznie, utrwala zachowania społeczne.

A więc miłość do dziecka, do ucznia jest wartością ponadczasową, to ona nadaje sens pracy nauczyciela.

SPRAWIEDLIWOŚĆ – między obiektywizmem a indywidualizacją

Sprawiedliwość, najogólniej mówiąc, jest to zgodność z ogólnymi normami, a w szczególności regulującymi postępowanie ludzi wobec ludzi. Wobec tego, czy sprawiedliwość to jednakowe traktowanie i wymaganie tego samego od każdego z nich? Z pewnością nie, ponieważ w momencie urodzenia nawet natura nie postąpiła sprawiedliwie, obdarzając każdego innymi predyspozycjami. Dlatego wyróżnia się dwie formy sprawiedliwości:

Pierwsza – sprawiedliwość wyrównawcza, której dewizą było (jest): *każdemu odpłacaj według dobra, które zdołał lub zła, które uczynił*, co znaczy, że sprawiedliwym będzie traktowanie wszystkich według jednej, ustalonej normy. Taki model sprawiedliwości do niedawna funkcjonował w szkołach.

Druga – współczesna większe prawo przyznaje uczniowi jako jednostce.

W związku z tym rośnie znaczenie sprawiedliwości w formie rozdzielczej, której hasłem jest:

Wymagaj od każdego wg jego sił, bądź według jego zdolności, bądź powołania.

lub *Dawaj każdemu według jego potrzeb, bądź według jego wysiłku.*

Postępowanie sprawiedliwe w tym rozumieniu jest dostosowanie do indywidualnych

możliwości ucznia, by dać mu poczucie sukcesu. Nie oznacza to spłylenia wymagań, lecz elastyczne dostosowanie ich do jednostki. Dlatego współczesna sprawiedliwość powinna być wyjściem między indywidualizacją a obiektywizmem.

Należy dostosować wymagania do możliwości uczniów, oceniać przede wszystkim wysiłek, podawać obiektywną informację o postępach. Dzięki temu uczeń może dążyć do bycia lepszym.

PRAWDOMÓWNOŚĆ jako głoszenie prawd subiektywnych

Kochać prawdę, brzydzić się fałszem – taką dewizę narzuca nauczycielowi ks. G. Piramowicz. Nauczyciel musi być prawdomówny, zarówno jako dydaktyk, jak i wychowawca. Prawda należy do wartości najbardziej przez młodzież cenionych. Mówienie prawdy stanowi kwintesencję nauczycielskiej etyki zawodowej. Nie przestrzeganie zasady prawdomówności jest zerwaniem osobowej relacji między nauczycielem a uczniem.

Zatem prawdomówność stanowi nienaruszalną wartość w zawodzie nauczyciela.

ODPOWIEDZIALNOŚĆ jako zaufane przewodnictwo

Dobry nauczyciel to wychowawca zdolny do ponoszenia i podejmowania odpowiedzialności za ucznia i przed uczniem. To znaczy, że nauczyciel musi umieć uzasadniać swoją moralną słuszność. Odpowiedzialność za ucznia, za jego rozwój, bezpieczeństwo i wychowanie nie powinno zatem ograniczać się tylko do kontrolowania, nadzoru, stawiania wymagań.

Nauczyciel powinien być wzorem, a niekiedy „zaufanym przewodnikiem”, na którym spoczywa odpowiedzialność za rozwój ucznia. Taką postawą nauczyciel buduje swój autorytet.

Nauczyciel dzisiaj musi przyjąć odpowiedzialność za ukształtowanie w uczniu umiejętności znalezienia się w we współczesnym świecie.

PROFESJONALIZM jako refleksyjna

praktyka

Profesjonalizm jest wartością szczególnie cenioną w zawodzie nauczyciela. Sprowadza się on nie tylko do solidnego wypełniania obowiązków, uzyskiwania wysokich wyników w nauce, realizowania założeń programowych. Współczesna szkoła potrzebuje także nauczycieli kreatywnych, odnajdujących się w różnych sytuacjach. A więc profesjonalizm, to nie tylko statyczna wiedza nauczyciela, ale także elastyczna refleksja pojmowana jako namysł nad działaniem lub podczas tego działania. To ona pozwala na ciągłe doskonalenie nauczyciela, na nowe pomysły w procesie dydaktycznym, wykraczające poza schematy utartych procedur i skostniałych zwyczajów.

To znaczy, że nauczyciel – profesjonalista w podejściu do założeń programowych, powinien pamiętać o tym, że program jest dla ucznia, nie uczeń dla programu.

PATRIOTYZM na fundamencie oświeconego człowieczeństwa

Wydawać by się mogło, że w świetle współczesnego, dynamicznego przenikania się kultur, patriotyzm jest wartością nieaktualną chociaż w Karcie Nauczyciela mówi się, iż nauczyciel powinien wychowywać młodzież w umiłowaniu ojczyzny. Dlatego właśnie nauczyciel powinien być pomostem między tradycją, wartościami pożądanymi dla kraju, a powszechną świadomością szerokich rzesz młodych ludzi, musi więc być patriotą. Jego zadaniem jest kształtowanie postaw wychowanków będących częścią społeczeństwa i ojczyzny. Nauczyciel ma duży wpływ na poglądy i postawy swoich uczniów.

To on właściwie kształtuje młodego człowieka, sprawia, że będzie on jednocześnie życzliwym członkiem najbliższej społeczności (rodziny) a także dobrym obywatelem.

Reasumując powyższe rozważania należy podkreślić, że praca nauczyciela jest szczególnym powołaniem, w którym istotną rolę odgrywa postawa „mądrej miłości” do ucznia. Powołaniem do czynnego towarzyszenia rozwojowi umysłowemu i duchowemu wychowanków. Jest to powołanie w każdym czasie niezwykle i trudne. To właśnie nauczyciel powinien dostosowywać powyższe, odwieczne wartości moralne, szczególnie ważne w zawodzie nauczyciela do współczesnych realiów. Uniwersalizm tych wartości potwierdza tylko to, że nauczyciel-wychowawca

powinien stanowić autorytet i być wzorem do naśladowania, pochylać się nad uczniem.

Tylko wówczas może powiedzieć, że dobrze wypełnił swoje zadanie, jest nauczycielem spełnionym, pozostającym w pamięci wychowanków, którzy jak Zbigniew Herbert w wierszu „Pan od przyrody” powiedzą:

Nie mogę przypomnieć sobie

Jego twarzy (...)

ale on pierwszy pokazał nam świat

wprowadził (...) w życie.

Tylko wówczas może powiedzieć, że jest człowiekiem wielkim i nauczycielem spełnionym, co potwierdza C. K. Norwid w wierszu „Wielkość” pisząc:

Wielkim jest człowiek, któremu wystarczy

Pochylić czoła,

Żeby bez włóczni w ręku i bez tarczy

Zwyciężył zgoła!

Bibliografia:

1. Maria Grzegorzewska, Listy nauczyciela, cykl I-III, Warszawa 2002.
2. Janusz Homplewicz, Etyka pedagogiczna, Wydawnictwo Salezjańskie, Warszawa 1996.
3. Krystyna Ostrowska, W poszukiwaniu wartości, Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne, Gdańsk 2000.
4. Jan Paweł II, Homilia wygłoszona 14 czerwca 1999 r. w Łowiczu.
5. J. W. Dawid, O duszy nauczycielstwa, Lublin 2002.

[Powrót do poprzedniej strony](#)

[Poprzedni Strona](#)
[Następny Strona](#)